

SZABÓ KATALIN

Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK (Eötvös Loránd University, Faculty of Humanities, Budapest, Hungary)

A NYELVVÁLTOZATOK SZEREPE A NEMZETI IDENTITÁS KONSTRUKCIÓJÁBAN

THE ROLE OF LANGUAGE VARIATIONS IN THE CONSTRUCTION OF NATIONAL IDENTITY

Előadásomban magyar vonatkozásban kívánom valószínűsíteni a területi nyelvváltozatok alapvetőségét a nemzeti önazonosság kérdésében. Előbbinek a helyi identitásban megjelenő csoportképző erősségét a nyelvváltozatok szociokulturális elsőbbségével magyarázom, ezzel indoklom közösségépítő szerepének prioritását minden más, például a közös múlt vagy az eredet szerepéhez képest.

A fenti elmélet a sztenderdalapú, a hozott nyelvi háttérrel felcserélő sztenderd nyelvi oktatás és nevelés, valamint a nemzeti identitásnak a nyelvre mint egységes egészre történő alapozása ellen is fellép. Amellett érvel, miszerint nem biztos, hogy érdemes a nemzeti önazonosságot egy megosztó és előítéletek forrását jelentő nyelvképzethez kötni. Véleményem szerint szükséges felismerni, hogy minden területi nyelvváltozat olyan tényező, amely megkülönböztet, elválaszt, de amelyek mégis megteremtik az összetartozás tudatát, vagyis amelyeken a nemzeti identitás is nyugodhat.

Míg a nyelvváltozatokat használóik nem tanulják, hanem elsajátítják, addig az iskolákban tanítják a sztenderdet, szembehelyezkedve azzal az összetartozási rendszerrel is, amelyet beszélőik kifejeznek. Továbbá valószínűsítem, hogy a nyelvművelés ideológiai alapú fellépésével, szabályalkotásaival destruktív hatást fejthet ki nemcsak egyéni, de közösségi szinten is, mivel a területi nyelvváltozatokat beszélő csoportok azonosságtudatát befolyásolja.

Szeretném bemutatni, hogy ha követjük azt az álláspontot, hogy a nyelvi-kulturális nemzetfogalom alaptényezője a nyelv, akkor a nemzetfogalmat a beszéd, a nyelvhasználók egyéni, mentális tevékenysége felől érdemes megközelíteni, mivel a nemzeti identitás a beszélők számára a területi nyelvváltozatokban gyökerezhet.